

مدیریت ورزشی _ پاییز ۱۳۹۸
دوره ۱۱، شماره ۳ ص: ۴۱۰ - ۳۹۵
تاریخ دریافت: ۹۵ / ۰۶ / ۰۱
تاریخ پذیرش: ۹۵ / ۰۸ / ۰۱

چارچوب نظری خطمشی ورزش ملی، با رویکرد ورزش آموزشی

مهتاب ناصح^۱ - مجید جلالی فراهانی^{۲*}

۱. استادیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران ۲. دانشیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی دانشگاه تهران، تهران، ایران

چکیده

در این مطالعه سعی شده تا با بررسی زمینه‌ای موضوع، خطمشی ورزش ملی تبیین شود. با توجه به اهمیت آموزش در مسیر توسعه، رویکرد اصلی این پژوهش ورزش آموزشی است. به دلیل مبهم و وابسته بودن عوامل مرتبط با زمینه، در این پژوهش به روش استقرایی به جمع‌آوری داده‌ها اقدام شد. از این‌رو این پژوهش با رویکرد کیفی و با شیوه نظریه داده‌بنیاد انجام گرفت. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. جامعه آماری شامل صاحب‌نظران دانشگاهی و مدیران ارشد ورزش کشور بود. نمونه‌گیری به صورت هدفمند آغاز شد و براساس شیوه نمونه‌گیری نظری تا اشباع داده‌ها ادامه یافت. نتایج این پژوهش وابستگی توسعه ورزش به ورزش آموزشی و توسعه اجتماعی به توسعه ورزش را به خوبی تبیین می‌کند و نشان می‌دهد که تدوین طرح جامع توسعه ورزش، علاوه بر نقشی که در توسعه ورزش دارد، می‌تواند به استفاده بهینه از منابع، ایجاد توجهات حرکتی، اصلاح نگرش‌ها و رفع سوء تفاهات ادراکی بینجامد. در پایان نظریه توسعه ورزش کشور با توجه به الگوی استخراج‌شده، ارائه می‌شود.

واژه‌های کلیدی

چارچوب نظری، خطمشی ورزش ملی، نظریه توسعه ورزش، نظریه زمینه‌محور، ورزش آموزشی.

مقدمه

ضرورت وجود برنامه‌های کلان سیاستگذار در مسیر دستیابی به توسعه انکارناپذیر است. نگاهی به کشورهای پیشرفته و توسعه‌یافته این نکته را روشن می‌کند که دستیابی به توسعه‌ای پایدار بدون توجه به ایجاد سیستمی منسجم و منظم برای تفکر افراد، آن‌گونه که قادر باشند در تصمیم‌گیری‌ها، حل مسائل و هدایت خود، دیگران و سازمان‌ها، در جهت خیر و صلاح کشور بهترین نقش را ایفا کنند، امری ضروری و حیاتی جلوه می‌کند. از طرفی به دلیل تأثیرات زیاد ورزش بر سلامت افراد، آموزش، مسائل اخلاقی، نیروی کار، تولید و کارایی در جامعه، خطمشی ورزش را با بررسی سیاست‌های اصلی در جامعه باید مورد توجه قرار داد (۱).

تعیین خطمشی در رشد و توسعه جامع سازمان بسیار اهمیت دارد، زیرا تصمیم‌گیری را تسهیل می‌کند، جهت‌گیری اهداف را مشخص می‌سازد، وفاداری به سازمان را تضمین کرده و همچنین فعالیت‌های کلی سازمان را معین می‌کند. از طریق تعیین خطمشی ورزش، دولت می‌تواند بر سلامت، عملکرد و رضایت جامعه تأثیر بگذارد (۲). به علاوه تعیین خطمشی ارتباط تنگاتنگی با کسب دانش دارد، زیرا اصول و خطوط راهنما به مانند الگویی برای تحلیل کل سیستم هستند. از این رو، طراحی خطمشی عمومی توسعه ورزش طی دهه‌های گذشته در کشورهایی مثل کانادا، چین، آلمان، نروژ، سنگاپور و انگلیس به طور بارزی افزایش یافته است (۳).

از طرفی توسعه اساساً در ذات و جوهره خود، پدیده‌ای کیفیت‌گراست، به همین سبب با رشد متفاوت است. توسعه به مانند هر پدیده قابل مطالعه‌ای، از دیدگاه‌ها و مقیاس‌های مطالعاتی متفاوت نیز برخوردار است. برای مثال از دیدگاه‌های مختلف اقتصادی می‌توان به آن نگرست یا در مقیاس‌های ملی، منطقه‌ای و شهری به آن توجه کرد (۴). بنابراین، توجه به توسعه ورزش بدون توجه به مبانی نظری، خطمشی و مقیاس‌های سنجش، غیرممکن به نظر می‌رسد. یکی از مقیاس‌های موجود، مدل مول و همکاران (۲۰۰۵) است که چهار سطح را در ورزش معرفی می‌کند. این مراتب به هم مرتبط و وابسته‌اند؛ زمانی که ورزش آموزشی از پایه گسترده‌ای برخوردار باشد، دستیابی به اهداف ورزش همگانی ساده‌تر است و در این صورت نیز استعدادیابی راحت‌تر و قهرمانی و پیروزی دست‌یافتنی‌تر می‌شود. اما این اهداف نیز به زیراهدافی تقسیم شده و با سیاستگذاری‌های دولتی حمایت می‌شوند (۵).

اما بررسی آسیب‌شناسانه سطوح ورزش کشور به‌وضوح نشان می‌دهد که ورزش تربیتی در مدارس از حیث کمی و کیفی با کمبودهای جدی در زمینه امکانات فیزیکی، اماکن ورزشی و نیروی انسانی مواجه است. در ورزش همگانی نیز توفیقی حاصل نشده، چنانکه آمارها نشان می‌دهد فقط ۱۰ درصد مردم جامعه به ورزش و فعالیت‌های بدنی می‌پردازند که این رقم در مقایسه با کشورهایی مانند استرالیا که ۵۲ درصد مردم آن ورزش می‌کنند، بسیار ناچیز است (۶). از سوی دیگر، ورزش حرفه‌ای نیز در بیشتر مؤلفه‌های سیستم‌های پشتیبانی نرم و سخت در وضعیت بحرانی است و نقاط ضعف و تهدیدهای فراوانی پیش روی این بخش از ورزش قرار دارد (۷). با توجه به مطالب عنوان‌شده، به‌نظر می‌رسد استراتژی ما در مورد جایگاه ورزش به تمام و کمال و با تعیین دقایق و ظرایف مشخص نیست و در بسیاری از موارد برنامه‌های اجرایی با قوانین و برنامه‌های مصوب در تعارض است. در این زمینه نبود ارتباط و هماهنگی بین نهادهای مرتبط با ورزش و سیاستگذاری واحد، از جمله مشکلات و تنگناهای موجود در بخش تربیت بدنی و ورزش کشور گزارش شده است.

کوت^۱ و همکاران (۲۰۰۹) مدلی را بر پایه اطلاعات نظری و عملی طراحی کردند که فرایندها، مسیرها و نتایج مرتبط با توسعه ورزش از طریق کودکان و نوجوانان را تشریح می‌کند. این مدل (DMSPT) با هفت مقیاس به‌منظور توسعه مشارکت ورزشی طراحی شده و می‌تواند در ساختار برنامه‌های ورزش جوانان به کار رود تا نیازهای چندگانه آنها را محقق کند (۸). از این‌رو با توجه به اینکه دستیابی به عملکرد ورزشی بالا نیازمند برنامه‌های متنوع ورزشی در سنین کودکی و فراهم ساختن تمرینات هدفدار است، بنابراین ساختار ورزش باید رابطه تنگاتنگی با مشارکت بالا و توسعه فردی طولانی‌مدت از طریق ورزش داشته باشد. از این‌رو این مدل موجب توسعه سیستم یکپارچه‌ای در ورزش می‌شود که با ارزش‌های عملکرد ورزشی، مشارکت بالا و توسعه فردی از طریق ورزش، همراه است (۹).

تریپس^۳ و همکاران (۲۰۱۳) با طراحی مدل مفهومی خطمشی ورزش ملی، بیان داشتند که این مدل نه‌تنها دیدگاه خلاقانه‌ای را در سیاستگذاری‌های بخش ورزش ارائه می‌دهد، بلکه بستری برای ارتباطات شفاف است و نیز می‌تواند موجب عبور از بودجه‌ریزی سنتی که بر پایه رقابت بود، شود و به دستیابی به اجماع کلی در سیاستگذاری‌های بخش ورزش بینجامد (۲).

-
1. Côté
  2. Developmental Model of Sport Participation
  - 3 . Tripes

استیج و همکاران (۲۰۱۴) نیز سیاستگذاری در ورزش هلند را بررسی و عنوان کردند که ورزش و فعالیت بدنی به ابزاری قدرتمند در جهت سیاست‌های بخش سلامت در جامعه هلند تبدیل شده، اما به دلیل وابستگی روند سیاستگذاری با روابط قدرت و منافع افراد، نتایج پیچیده و ناخواسته‌ای نیز حاصل شده است، از این رو این سیاست‌ها همیشه روی یک خط مستقیم پیش نرفته است (۱۰).
 وود و همکاران (۲۰۱۵)، هشت شاخص زیست‌محیطی را در سیاستگذاری‌های توسعه تربیت بدنی معرفی کردند:

- ✓ ارائه راهکار استفاده مشترک از امکانات ورزشی برای آموزش و پرورش توسط دولت؛
  - ✓ نسبت جوانان به پارک‌ها، زمین‌های بازی، مراکز تفریحی، مراکز اجتماعی یا سالن‌های ورزشی زنانه و مردانه و یا مسیرهای پیاده‌روی موجود در همسایگی آنها؛
  - ✓ نسبت جمعیت کشور که در نیم مایلی آنها پارک وجود دارد؛
  - ✓ ایجاد سیاست‌های دولتی در خصوص تعداد ساعات کلاس تربیت بدنی مدارس که به فعالیت‌هایی با شدت متوسط اختصاص دارد؛
  - ✓ ایجاد راهنمای زنگ تفریح مدارس توسط دولت؛
  - ✓ سیاستگذاری و ارائه راهکاری جهت پیاده‌روی یا استفاده از دوچرخه برای دانش‌آموزان در راه رفت و برگشت از مدرسه؛
  - ✓ ایجاد مقررات برای مهدکودک‌ها همسو با استانداردهای ملی برای فعالیت‌های با شدت متوسط؛
  - ✓ پذیرش سیاست‌های خیابان کامل توسط دولت (۱۱).
- هرچند در بررسی ادبیات موضوع، پژوهش‌های متعددی در کشورهای مختلف، در قالب چارچوب نظری، توصیف خط‌مشی، الگو، طرح و برنامه در خصوص توسعه خط‌مشی ورزش ملی، دیده می‌شود، لیکن با بررسی پژوهش‌های داخلی، یک خلأ علمی در این زمینه به چشم می‌خورد. از این رو با توجه به مدل مول که ورزش آموزشی را زیربنای ورزش در هر جامعه‌ای معرفی می‌کند، محور اصلی در این پژوهش، ورزش آموزشی به عنوان پایه توسعه ورزش در کشور است.

-
1. Stuij
  2. Wood
  3. National Sport Policy

روش‌شناسی

نظریه زمینه‌محور، تلاشی به‌منظور یافتن پاسخ نظری به مسائلی است که به‌طور استقرایی از مطالعه پدیده‌ها به دست می‌آید و نمایانگر آن پدیده است. این پژوهش نیز با توجه به مبهم و ناشناخته بودن عوامل تأثیرگذار بر توسعه ورزش کشور، با رویکرد کیفی در پی پاسخگویی به مسئله است. رویکرد کیفی، نگاه‌ها و مکتب‌های متفاوتی را شامل می‌شود که نظریه زمینه‌محور یکی از آنهاست. در دو دهه اخیر سبک‌های نظریه زمینه‌محور متفاوتی معرفی شده‌اند، تا جایی که از آنها با عنوان خانواده نظریه زمینه‌محور یاد شده است (۱۲). از جمله مهم‌ترین سبک‌های نظریه زمینه‌محور، رهیافت ساخت‌گرایانه است که اغلب توسط کتی چارمز (۲۰۰۰) توسعه یافته است و در مقابل جنبه‌های پوزیتیویستی نظریه زمینه‌محور اولیه قرار می‌گیرد. در این مطالعه نیز در تحلیل داده‌ها از این رهیافت بهره گرفته شد. نمونه‌گیری به روش نمونه‌گیری نظری انجام گرفت. بدین ترتیب که جمع‌آوری اطلاعات با انجام مصاحبه با چند تن از استادان برجسته دانشگاه تهران آغاز شد و سپس به‌منظور تکمیل سایر افراد موردنظر برای رسیدن به اشباع نظری، از نمونه‌گیری گلوله‌برفی استفاده شد؛ یعنی هر مصاحبه‌شونده ۲ تا ۳ نفر دیگر را که مرتبط با موضوع بودند، معرفی کردند. این مرحله تا زمانی که در خصوص موضوع مورد مطالعه، هیچ داده جدید و مرتبطی ظاهر نشده و چنین جلوه کند که رابطه بین مقوله‌ها به‌خوبی تثبیت شده است، ادامه یافت. بدین طریق مابقی افراد انتخاب شدند تا در نهایت تعداد نمونه این پژوهش به ۱۱ نفر رسید. داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و با تعیین وقت قبلی، تأکید بر محرمانه بودن اطلاعات فردی و مصاحبه‌های حضوری و از طریق دستگاه ضبط صدای سونی جمع‌آوری شد. مدت زمان هر مصاحبه ۳۵ تا ۱۲۰ دقیقه به طول انجامید و همزمان، تحلیل اولیه روی داده‌ها انجام گرفت. مصاحبه‌ها به‌صورت کلمه به کلمه بر روی کاغذ پیاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مقایسه‌ای مداوم (سه‌مرحله‌ای) استراوس و کوربین استفاده شد. جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها به‌صورت همزمان انجام شد و سؤال‌ها و شرکت‌کنندگان جدید براساس مقایسه مستمر داده‌ها، انتخاب شدند.

کدگذاری داده‌ها طی سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی صورت گرفت. در مرحله کدگذاری باز، متن هر مصاحبه چندین بار مرور و جملات اصلی آن استخراج و به‌صورت کدهایی براساس کلمات خود شرکت‌کنندگان (کدهای زنده) یا کلمات مفهومی پژوهشگر (کدهای دلالت‌کننده)

ایجاد شد. سپس کدهایی که به لحاظ مفهومی مشابه بودند، در کنار یکدیگر قرار گرفتند. طبقات اولیه‌ای که در جریان مرحله کدگذاری باز پدیدار شده بودند، در مرحله کدگذاری محوری، از نظر نقاط تشابه و تفاوت با یکدیگر مقایسه شدند و طبقاتی که دارای نقاط اشتراک بودند، ادغام شدند و حول محور مشترکی قرار گرفتند. سپس در کدگذاری انتخابی که مرحله فرایند ادغام و تصحیح طبقات است، با تمرکز بر روی طبقات پدیدار شده، مصاحبه‌ها، یادآورها و متون مرتبط، به کشف ارتباط بین طبقات و زیرطبقات بررسی شده، اقدام شد.

نتایج

کدگذاری باز روند خرد کردن داده‌ها در واحدهای معنایی مجزاست. روند مزبور از مفاهیم شروع می‌شود و در نهایت به کشف مقوله می‌انجامد. در این پژوهش کدگذاری باز در چهار مرحله انجام گرفت. مرحله ۱، کلیه مطالب ضبط شده به‌طور تقریباً کامل با اندکی تلخیص نگاشته شد. در مرحله ۲ متون حاصل از مرحله ۱ چندین مرتبه بازخوانی شد و ۱۶۶ مفهوم استخراج شد. در مرحله ۳ مفاهیم استخراج شده در مرحله ۲ بازخوانی شد و با مقایسه مفاهیم با هم مفاهیم مشترک در هم ادغام شد و در نهایت ۱۱۰ مفهوم مجزا به دست آمد. در مرحله چهارم، این مفاهیم با هم مقایسه شده و با توجه به شباهت‌ها و تفاوت‌ها، دسته‌بندی شدند و با توجه به مفاهیمی که در آن گنجانده شده بود، نامگذاری هر مقوله صورت گرفت. با این روش ۳۸ مقوله استخراج شد (جدول ۱).

جدول ۱. مقولات استخراج شده در مرحله مقدماتی

ردیف	مقولات	ردیف	مقولات
۱	فرایند جذب نیروی انسانی در آموزش و پرورش	۲۰	روش‌های ارزشیابی از دانش‌آموزان
۲	فرایند ارزشیابی از معلمان	۲۱	روش‌های کلاس داری
۳	توسعه نیروی انسانی در آموزش و پرورش	۲۲	اهداف آموزشی
۴	کیفیت فارغ‌التحصیلان دانشگاهی	۲۳	محتوای آموزشی
۵	شرایط معیشتی و حمایتی از معلمان	۲۴	استانداردگرایی به‌جای برنامه‌محوری
۶	محبوبیت شغل معلمی در بین مشاغل	۲۵	نحوه گزینش و انتخاب مدیران
۷	ناهماهنگی ساختار با اهداف در آموزش و پرورش	۲۶	عدم ثبات مدیران و افراد اجرایی
۸	ناهماهنگی بخش‌های برنامه‌ریزی و اجرا در آموزش و پرورش	۲۷	اولویت نداشتن آموزش در کشور
۹	عدم هماهنگی لازم بین دو وزارت آموزش و پرورش و آموزش عالی	۲۸	مبنا بودن آموزش در امور جامعه
۱۰	بزرگ بودن و غیرچلک بودن ساختار آموزش و پرورش	۲۹	مشکلات مرتبط با کمبود اماکن و تجهیزات ورزشی

ادامه جدول ۱. مقولات استخراج شده در مرحله مقدماتی

ردیف	مقولات	ردیف	مقولات
۱۱	درگیر بودن ساختار آموزش و پرورش در اجرا و لذا تمرکز اندک بر وظایف مدیریتی و نظارتی	۳۰	وجود ضعف حرکتی و مشکلات اسکلتی در دانش آموزان
۱۲	وجود ساختارهایی در آموزش و پرورش که براساس اهداف بنا نشده اند یا آن اهداف منسوخ شده است	۳۱	به روز نبودن بدنه برنامه ریز در آموزش و پرورش
۱۳	ضعف نظارتی ناشی از ساختار آموزش و پرورش	۳۲	خطمشی گذاری و برنامه ریزی جامع در کشور
۱۴	موازی کاری در آموزش و پرورش	۳۳	کارکردهای سلامتی آموزش تربیت بدنی
۱۵	درس محور نبودن ساختار تشکیلاتی	۳۴	کارکردهای اجتماعی آموزش تربیت بدنی
۱۶	فهم نادرست واژه ها	۳۵	کارکردهای اخلاقی آموزش تربیت بدنی
۱۷	شناخت اندک تصمیم گیرنده های اصلی در بدنه دولت از کارکردهای تربیت بدنی	۳۶	کارکردهای علمی و فرهنگی توسعه تربیت بدنی
۱۸	سوء تفاهم اهداف و کارکردهای تربیت بدنی	۳۷	کارکردهای اقتصادی تربیت بدنی و ورزش
۱۹	سوء تفاهمات مرتبط با نقش	۳۸	کارکردهای توسعه ای تربیت بدنی و ورزش

در کدگذاری محوری سعی شد مقولات به دست آمده به هم پیوند داده شود. با مقایسه مکرر این مقولات با مسئله اصلی پژوهش، مقولات به دست آمده در ۲۳ مقوله اصلی طبقه بندی شد و از میان آنها یک مقوله به عنوان مقوله محوری انتخاب شد و دیگر مقولات نیز با استفاده از الگوی پارادایمی مجدداً نام گذاری و دسته بندی شد (جدول ۲).

جدول ۲. کدگذاری محوری با قیاس مستمر مقولات با یکدیگر

ردیف	مقوله های اصلی	دسته بندی مقولات
۱	مشکلات سیاسی و اهمیت مسئله امنیت	شرایط علی
۲	مشکلات مدیریتی ناشی از ساختار سیاسی کشور	
۳	مشکلات رویه ای موجود در بدنه آموزش و پرورش	شرایط زمینه ای
۴	مشکلات ساختاری موجود در بدنه آموزش و پرورش	
۵	مشکلات مرتبط با ضعف حرکتی در جامعه	
۶	کمبودهای ساختار سازی و زیرساختی در ورزش	
۷	آموزش تربیت بدنی در مدارس (ورزش آموزشی-تربیتی)	
		مقوله محوری

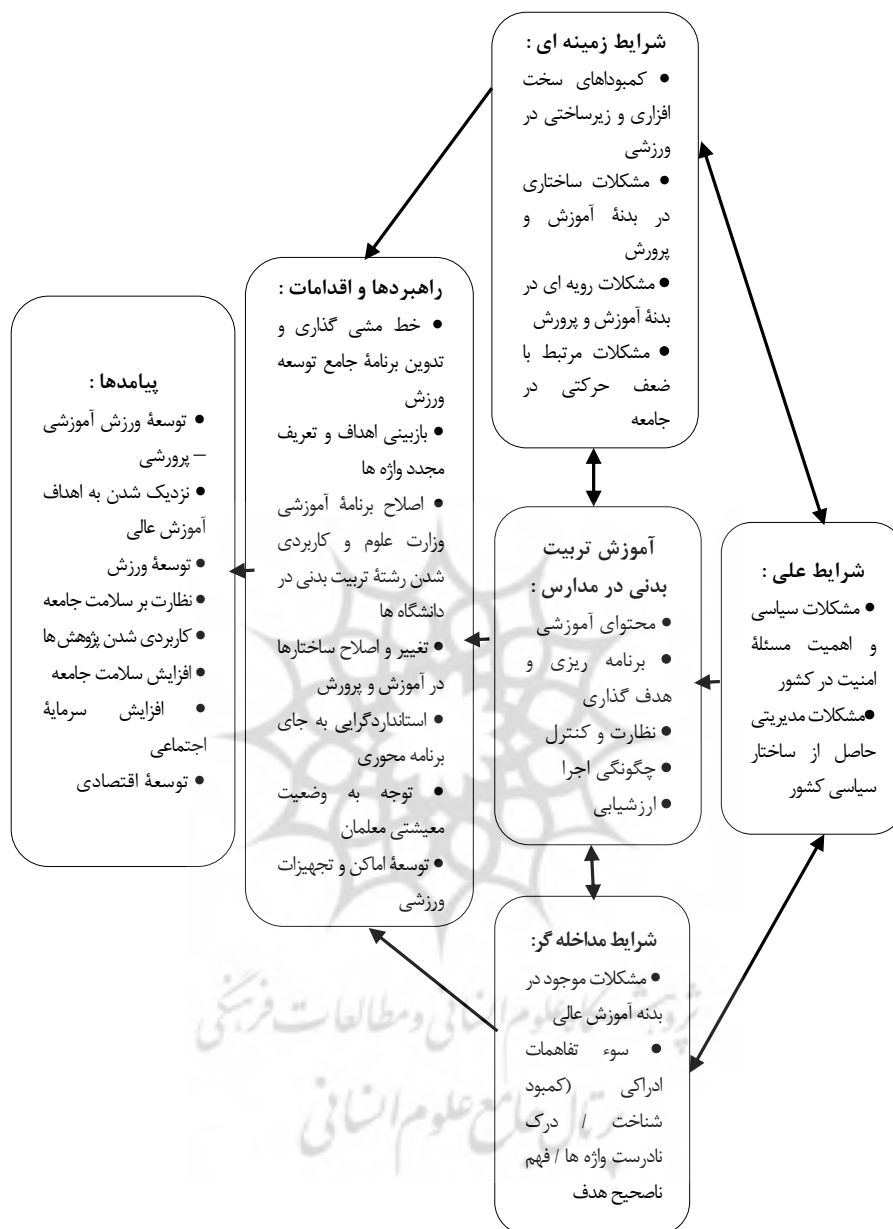
ادامه جدول ۲. کدگذاری محوری با قیاس مستمر مقولات با یکدیگر

ردیف	مقوله‌های اصلی	دسته‌بندی مقولات
۸	سوء تفاهمات ادراکی (کمبود شناخت/درک نادرست واژه‌ها/ فهم ناصحیح اهداف)	شرایط مداخله‌گر
۹	مشکلات موجود در بدنه آموزش عالی و غیرکاربردی و غیرمؤثر بودن دروس رشته علوم ورزشی در دانشگاه	
۱۰	بازبینی اهداف و تعریف مجدد واژه‌ها	
۱۱	خطمشی‌گذاری و تدوین برنامه جامع توسعه ورزش	راهبردها و اقدامات
۱۲	اصلاح برنامه آموزشی وزارت علوم و کاربردی شدن رشته علوم ورزشی	
۱۳	اصلاحات ساختاری در آموزش و پرورش	
۱۴	استانداردگرایی به جای برنامه‌محوری در آموزش و پرورش	
۱۵	توسعه اماکن و تجهیزات ورزشی	
۱۶	توسعه ورزش آموزشی-تربیتی	
۱۷	نزدیک شدن به اهداف آموزش عالی	
۱۸	توسعه ورزش	
۱۹	نظارت بر سلامت جامعه	
۲۰	کاربردی شدن پژوهش‌ها	
۲۱	افزایش سلامت جامعه	پیامدها
۲۲	افزایش سرمایه اجتماعی	
۲۳	توسعه اقتصادی	

سپس، به منظور ارتباط دادن زیرمقوله‌ها به مقوله اصلی از الگوی پارادایمی (۱۴) استفاده شد (شکل

(۱).

شکل ۱.

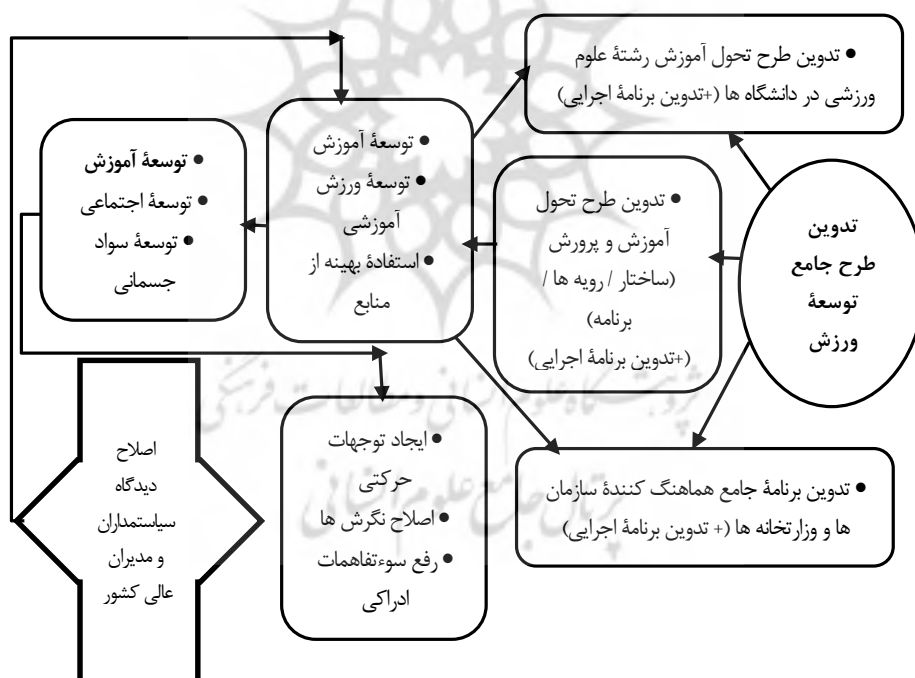
بحث و نتیجه‌گیری

تربیت بدنی پنجره‌ای از فرصت‌هاست، نه به دلیل تأثیر آنی فعالیت بدنی، بلکه به سبب افزایش مهارت، دانش، یادگیری، ارزش‌ها و نگرش‌هایی است که از طریق درگیر شدن و لذت بردن از فعالیت‌های بدنی و ورزش در کودکی و حتی در کل دوره زندگی، میسر می‌شود (۱۳). یافته‌های این پژوهش نیز نشان‌دهنده اهمیت آموزش تربیت بدنی در مدارس، در توسعه ورزش و توسعه کشور است. هرچند بیان این مطلب ممکن است شعارگونه و غیرواقعی به نظر برسد، اما تحلیل ساختارمند داده‌های این مطالعه نشان‌دهنده واقعی بودن این روابط است. بررسی یافته‌های دیگر پژوهش‌ها نیز نشان‌دهنده رویکرد رو به افزایش پژوهش‌ها در بهره‌گیری از فعالیت بدنی و ورزش به عنوان ابزار تغییرات اجتماعی و ابزاری جهت توسعه جوامع است (۱۴-۱۶). در پژوهشی با عنوان «نقش ورزش در ساخت ظرفیت‌های اجتماعی»، مدل ورزش برای توسعه، سندی از نقش منحصربه‌فرد ورزش، در توسعه پایدار سلامت اجتماعی، عنوان می‌شود. در این پژوهش، توصیه می‌شود که اصول این مدل جزئی از برنامه آموزشی مدیریت ورزشی در دانشگاه‌ها باشد و راهکارهایی برای مشارکت پژوهشگران و فعالان این حوزه فراهم شود (۱۷). ورزش از طریق تحکیم همبستگی ملی و افزایش مشارکت سیاسی بر سیاست تأثیر گذاشته و سیاست نیز از طریق تدوین و اجرای راهبردهای سیاسی و تعیین مدیران و تصمیم‌گیرندگان سطوح بالا در ورزش نفوذ داشته است (۱۸). به علاوه تأثیرات مثبت ورزش در اقتصاد در بسیاری از پژوهش‌ها عنوان شده است. تأثیر ورزش در کاهش هزینه‌های درمان و عوارض چاقی و همچنین افزایش بازده نیروی کار در جامعه، از تأثیرات مثبت و غیرمستقیم اقتصادی ورزش است، هرچند تأثیرات مستقیم آن در شکل صنعت ورزش، از مهم‌ترین دارایی‌های کشورهای پیشرفته برای ایجاد سود اقتصادی، اشتغال و تجارت محسوب می‌شود. مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌های آمریکا اعلام کرد که در سال ۲۰۱۱ هزینه‌های درمان افراد چاق ۴۲۹ دلار بیشتر از کسانی که وزن طبیعی داشتند، بود (۱۹). همچنین فینکلستین در پژوهشی با عنوان «هزینه‌های چاقی در محیط کار» از دست دادن کار و کاهش حضور مؤثر به دلیل انواع بیماری‌ها را از جمله هزینه‌های چاقی، معرفی کرد (۲۰). از طرفی ورزش آموزشی به عنوان پایه و مبنای ورزش در کلیه سطوح ورزش، تأثیرگذار است و آنچه در ورزش آموزشی رخ می‌دهد، به مثابه زمینه‌ای است که در تمام سطوح ورزش نفوذ می‌کند و تمامی آن را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. از این رو باید خط‌مشی توسعه ورزش را با رویکرد

1. Center for Disease Control and Prevention
2. Finkelstein

توسعه ورزش آموزشی و ایجاد هماهنگی بین سطوح مختلف ورزش آموزشی، همگانی و قهرمانی، تدوین و تبیین کرد. از این رو بر پایه نتایج این مطالعه، تئوری زیر بیان می‌شود:

«تدوین خطمشی توسعه ورزش با رویکرد ورزش آموزشی توصیه می‌شود؛ اجرای این خطمشی منوط به تدوین طرح جامع ورزش است. این طرح می‌بایست با بسیج امکانات وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مختلف در کشور، از هماهنگی ایجادشده در جهت حداکثری منافع حاصل از این امکانات بهره‌بردار. اجرایی شدن این طرح مستلزم تدوین طرح تحول نظام آموزش و پرورش و طرح تحول آموزش رشته علوم ورزشی در دانشگاه‌هاست؛ به گونه‌ای که ساختارها، رویه‌ها، محتوا و برنامه آموزشی وزارت آموزش و پرورش را به نفع آموزش مؤثر در این وزارتخانه، متحول و متأثر کند. از طرفی برنامه آموزشی وزارت علوم در رشته علوم ورزشی به شکل آموزشی-کارروزی تغییر کند. در چنین شرایطی است که امید می‌رود سواد جسمانی در جامعه افزایش یابد، آموزش مؤثر تربیت بدنی با تأکید بر اخلاق و جنبه‌های اجتماعی، به رشد اجتماعی و اخلاقی در جامعه بینجامد و لذا هدف توأمان توسعه ورزش و توسعه اجتماعی در جامعه محقق گردد.»

شکل ۲. تصویر بصری برخاسته از داده‌های پژوهش

این خود به ایجاد توجهات ورزشی و نگرش مثبت و رفع سوءتفاهات ادراکی می‌انجامد؛ که نتیجه آن تغییر دیدگاه سیاسیون و مدیریت عالی کشور است و لذا توجه به آموزش به‌عنوان اولویت اول کشور و توجه به تربیت بدنی به‌عنوان موتور محرک توسعه اجتماعی، در جامعه افزایش می‌یابد» (شکل ۲).

دی باسچر^۱ و همکاران (۲۰۰۶) در پژوهشی با عنوان «متغیرهای خطمشی ورزشی که منجر به موفقیت‌های بین‌المللی در ورزش می‌گردد» ۹ مورد حمایتی را توصیه می‌کنند: ۱. حمایت‌های مالی، ۲. ایجاد خطمشی مشترک، ۳. مشارکت ورزشی، ۴. سیستم استعدادیابی، ۵. حمایت‌های حرفه‌ای پس از دوره حرفه‌ای بودن، ۶. تأمین تسهیلات، ۷. توسعه مربیگری، ۸. مسابقات بین‌المللی و ۹. پژوهش‌های علمی (۲۱) که با وجود تفاوت رویکرد این خطمشی با خطمشی پژوهش حاضر، موارد حمایتی ۲، ۳، ۶ و ۹ با یافته‌های این پژوهش همسوست.

دنیز^۲ و همکاران (۲۰۱۳) با بررسی ساختاری تربیت بدنی و ورزش قبرس شمالی، اهمیت سازماندهی مجدد آموزش و ورزش در وزارتخانه‌های مختلف را متذکر شدند. همچنین عنوان کردند که تسهیلات ورزشی و بودجه دولتی برای تربیت بدنی و فعالیت‌های ورزشی، ناکافی است. آنها همچنین نبود قانونی در جهت الزام به همکاری سازمان‌ها و دولتمردان مختلف را متذکر شدند (۲۲) که به‌نوعی با شرایط زمینه‌ای پژوهش حاضر همسوست.

تریپس و همکاران (۲۰۱۳) نیز در «مدل مفهومی خطمشی ورزشی»، عنصر زیربنایی خطمشی ورزشی را ورزش آموزشی معرفی می‌کنند؛ در این پژوهش درستی چهار فرضیه بررسی و تأیید می‌شود. ۱. حمایت‌های ورزشی در سیستم آموزشی موجب افزایش پتانسیل مشارکت ورزشی می‌شود؛ ۲. فراهم آوردن تسهیلات ورزشی موجب افزایش جمعیت فعال می‌شود؛ ۳. انگیزش در جمعیت فعال، در تعداد نمایندگان ورزشی تأثیرگذار است؛ ۴. کیفیت سرمایه‌گذاری‌ها در تعداد نمایندگان ورزشی تأثیرگذار است. سپس اعلام می‌کنند که به‌دلیل توالی چرخه‌های انتخاباتی، هدف‌گذاری‌ها به‌نحوی طراحی شود که الزام‌آور باشد و به‌راحتی تغییر نکند (۲).

کوت و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی که هدف از آن را ارائه توصیه‌هایی به‌منظور کارکرد بهتر خطمشی ورزشی معرفی کردند، اعلام می‌کنند که اغلب دولت ورزش را با هدف کسب یکی از عملکردها و به قیمت دیگر عملکردهای ورزش، ساختار می‌دهد. در این پژوهش عنوان شده است با توجه به اینکه

-
1. De Bosscher
  2. Deniz

برای دستیابی به عملکرد ورزشی بالا به برنامه‌های متنوع ورزشی در سنین کودکی و فراهم ساختن تمرینات هدفدار نیاز است، بنابراین ساختار ورزش باید با مشارکت بالا و توسعه فردی طولانی‌مدت از طریق ورزش همراه باشد تا بتواند سیستم یکپارچه‌ای در ورزش ایجاد کند که با ارزش‌های عملکرد ورزشی، مشارکت بالا و توسعه فردی از طریق ورزش همگام شود (۹). با توجه به اینکه در این پژوهش عمده‌ترین هدف‌گذاری در خطمشی ورزشی، ورزش کودکان و نوجوانان معرفی شده است، با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد.

در پژوهش دیگری که توسط سازمان بهداشت جهانی^۱ به‌منظور بررسی سیاست‌ها و قوانین توسعه و ترویج تربیت بدنی در کشورهای عضو اتحادیه اروپا انجام گرفت، مستندات قانونی به‌عنوان مدارکی حامل استراتژی‌ها، اهداف، مقاصد و به‌عنوان قسمتی از مدیریت عمومی جامعه، بررسی شد. ۲۴ کشور از ۲۶ کشوری که اطلاعات آنها ارزیابی شد، دارای حداقل یک سند خطمشی ملی با رویکرد سلامت عمومی بودند. در مجموع ۷۳ سند در خصوص فعالیت بدنی و سلامتی شناسایی و بررسی شد. در این پژوهش بخش‌هایی که در ترویج فعالیت بدنی درگیرند، شناسایی و توصیه‌هایی در این خصوص ارائه شده است (۱۹).

واضح است که بدون وجود راهنمای قوی و معتبر برای معلمان تربیت بدنی، دانش‌آموزان به‌سبب پاداش‌های زودگذر و موقتی، از عملکردها و اهداف عمیق تربیت بدنی، غافل می‌مانند (۲۳-۲۴). در نتیجه این غفلت، کودکان بی‌مهارت و نوجوانان فاقد سواد فیزیکی^۲ خواهیم داشت (۲۳). به‌علاوه چون سواد فیزیکی نیازمند توانایی انتقال مهارت‌ها از کلاس‌های تربیت بدنی مدارس، به شرایطی است که قبلاً با آن مواجه نشده‌اند (۲۵)، بنابراین می‌بایست استانداردهای فعلی را فراتر از ایجاد تیم‌های ورزشی، توسعه دهیم. این تفکر که برنامه آموزشی باید دانش‌آموز را برای حال و آینده آماده کند، ایده‌ای چالش‌برانگیز است. از این رو رویکردهای جاری برنامه آموزشی تربیت بدنی نیاز به بازنگری دارد، به‌طوری‌که این برنامه قادر باشد در دوران مدرسه دانش‌آموزان را درگیر فعالیت‌های جسمانی کند و از طرفی این علوم و مهارت‌های حرکتی در دوران پس از مدرسه نیز کاربرد داشته باشد (۲۶). در واقع، به این دلیل که سواد فیزیکی به معنای دانش کاربردی و توانایی انجام کار در خانه، اوقات فراغت، محیط طبیعی و در کل طول زندگی است، از این رو برنامه‌های فعلی تربیت بدنی و فعالیت بدنی، به‌سرعت رو به منسوخ شدن و بی‌استفاده

---

1. World Health Organization

2. Physical Literacy

ماندن است (۲۳). بنابراین پیشنهاد می‌شود با بازنگری مبانی نظری ورزش با ساختارهای اجتماعی و آموزشی جامعه، خط‌مشی توسعه ورزش با رویکرد توسعه ورزش آموزشی، تدوین شود.

منابع و مآخذ

1. Yetim A. Sociology and sports. Ankara: Berikan Publishing House. 2010
2. Tripes S. Zelena V. Voracek J. Kral P. Knowledge Modeling of National Sport Policy. proceedings of 7th WSEAS International conference on business administration. 2013:54-59. ISBN: 978-1-61804-152-4
3. Green M. Collins S. Policy, Politics and Path Dependency: Sport Development in Australia and Finland. Sport Management Review. 2008; 11(3): 225-251.
4. Sadria A. Sport and sustainable development. The First National Symposium on City and Sport. NCCS01. Tehran. 2006:1-10. [In Persian]
5. Mull R.F Bayless K.G. Jamieson L.M. Recreational sport management. 4th edition, Human Kinetics. 2005: 354.
6. Kashef M. The 4th National Conference on Sport Sciences and Physical Education of Iran. SPORTCONF04. Tehran. 2018:86-87. [In Persian]
7. Ehsani M. Amiri M. Gharehkhani H. Designing and Developing the Strategic System of Professional Sport. Sport Management Review. 2013; 5(17):123-134. [In Persian]
8. Côté J. Lidor R. Hackfort D. ISSP position stand: to sample or to specialize? Seven postulates about youth sport activities that lead to continued participation and elite performance. International Journal of Sport Exercise Psychology. 2009; 9: 7—17.
9. Côté J. Vierimaa M. The developmental model of sport participation: 15 years after its first conceptualization. Science & Sports. 2014; 29:63-69.
10. Stuij M. Stokvis R. Sport, health and the genesis of a physical activity policy in the Netherlands. International Journal of Sport Policy and Politics. 2015; 7(2):217-232.
11. Wood C. Hall K. Physical education or playtime: which is more effective at promoting physical activity in primary school children?. Wood and Hall BMC Research Notes. 2015; 8: 12
12. Bryant A. Charmaz K. Introduction. Grounded theory research: Methods and practices. In Antony Bryant & Kathy Charmaz (Eds.), The Sage handbook of grounded theory, London: Sage, 2007:1-28.
13. Mani P. Research into the value of quality physical education and school sport. Research Directions. 2013; 1(1): 1-3.
14. Donnelly P. Atkinson M. Boyle S. Szto C. Sport for Development and Peace: a public sociology perspective. Third World Quarterly. 2011; 32(3):589-601.
15. Levermore R. Evaluating sport-for-development: Approaches and critical issues. Progress in Development Studies. 2011; 11: 339-353.
16. Lyras A. Peachey J.W. Integrating sport-for-development theory and praxis. Sport Management Review. 2011; 14(4): 311–326.

17. Edwards M. B. The role of sport in community capacity building: An examination of sport for development research and practice. *Sport Management Review*. 2015; 18(1): 6–19.
18. Malakootian M. Sport and politics. *Politic Quarterly*. 2009; 39(2):301-316. [In Persian]
19. Centers for Disease Control and Prevention. State Indicator Report on Physical Activity. Atlanta, GA: U.S. Department of Health and Human Services. 2008:1-27.
20. Finkelstein E. A. Di Bonaventura M. D. Burgess S. M. Hale B.C. The Costs of Obesity in the Workplace. *Journal of Occupational and Environmental Medicine (JOEM)*. 2010; 52(10): 971-6.
21. De Bosscher V. Bingham J. Shibli S. Van Bottenburg M. De Knop P. An international comparative study on sports policy factors leading to international sporting success. *The global Sporting Arms Race*. Aachen: Meyer & Meyer. ISBN: 978-1-84126-228-4. 2008:p173.
22. Deniz S. Yenel F. The Structural Analysis of Physical Education and Sports System in the Turkish Republic Of Northern Cyprus. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2013; 89: 772 – 780.
23. Ennis CD. Implementing meaningful, educative curricula and assessments in complex school environments. *Sport Education Society*. 2012; 18:115 – 120.
24. Weston A. The making of American physical education. New York: Appleton Century Crofts. 1962: 1-315.
25. Society of Health and Physical Educators. SHAPE. America national standards and grade level outcomes for K-12 physical education. Campaign, IL: Human Kinetics. 2014:1-42.
26. Penney D. Jess M. Physical education and physically active lives: a lifelong approach to curriculum development. *Sport Education Society*. 2004; 9: 269-87.

Theoretical Framework of National Sport Policy with the Approach of Educational Sport

Mahtab Nasseh¹ - Majid Jalali Farahani^{2*}

1. Assistant Professor of Sport Management, Faculty of Sport Sciences, University of Birjand, Birjand, Iran 2. Associate Professor of Sport Management, Faculty of Sport Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran

(Received: 2016/08/22; Accepted: 2016/10/22)

Abstract

With the contextual analysis of the subject, this study attempted to explain the national sport policy. Given the importance of education in the development path, this paper adopted an educational sport approach. Due to the ambiguity and dependence of known factors, this paper used the inductive method to collect data, so this study was conducted with a qualitative approach using the grounded theory. Deep and semi-structured interviews were used to collect data. The statistical population consisted of academic experts and top managers of Iran sport. The samples were selected by purposive sampling method and continued until saturation based on theoretical sampling method. The results showed the dependency of sport development on the educational sport, and the social development on sport development. They also showed that the development of the comprehensive plan of sport development can lead to the efficient employment of resources, the development of movement attentions, the modification of attitudes and the elimination of perceptual misunderstandings in addition to the role it plays in developing sport. Finally, the theory of Iran was provided given the explored framework.

Keyword

Educational sport, grounded theory, national sport policy, sport development theory, theoretical framework.

---

* Corresponding Author: Email: jalali@ut.ac.ir ; Tel: +989122474881